

s nemškimi pravicami. V letu 1293 je anhaltski knez slovanski jezik ob veljavo djel pri sodnijah, in ravno tako se je zgodilo v 1327. letu v Lipski. Pri vsem tem je vendar slovanski jezik v 14. stoletju še toliko veljal, da glavna postava nemškega cesarstva, imenovana „Goldene Bulle“ ne samo kralju českemu, temuč tudi knezom izbornikom, Palatinskim, Saksonskim in Bramborškim dolžnost naklada, sine v nemškem, laškem in slovanskem jeziku podučavati. Al verjeti ni, da se je ta naloga spolnovala, ker Slovani so bili tako zaničevani, da jih so odstavile tudi cehovne postave od obrtnij, in da duhovni in uradniki niso zastopili ljudstvenega jezika! Tako se je sčasoma vse ponemčilo — pa ne brez sile in ne celó brez meča, kar Landau sam ne zamolčuje. Pa tudi še to pravi, da — vse preiskavši ni mogel vzrokov najti: „zakaj da se je taka prednost dajala Nemcom memo Slovanov!“ — Gosp. dr. Etb. Costa-tu smo hvaležni za to drobtinico zgodovinsko. Če Slovan tako resnico odkriva, ima brž pečat „panslavista“ in „antikrista“; — poštenega Nemca dr. Landau-a bodo saj le proklamirali za človeka, ki ga — luna trka. Se vé, da!

— Slavno občinstvo županije reške je o priliki svečanosti na Grobničkem polju gosp. Miroslava Vilharja izvolila častnega člana one županije.

— Spet so našli en kostnjak na dvoru Jelenove hiše, pa ž njim vred zakopanih nek tudi več družih starin, o katerih pravijo, da izvirajo iz nekdanjih rimskih časov. — Kakor smo kupili, tako prodamo.

— Da razveselim — piše gosp. A. O. „Novicam“ — prijatle slovenske reči, naj povem, kako se je letos slovensčina izpraševala na tukajšni gimnazii pri maturi. Do sedaj je bila navada, da so izmed mnogih učencov izpraševali se le nekteri slovenski, letos pa je prišlo vseh 40 maturantov na vrsto. Tako so ukazali gosp. šolski svetovavec dr. Jarc. Tako tedaj je imela slovensčina ravno tako častno mesto, kot drugi predmeti; Bog daj, da se ji kmali povsod na Slovenskem enaka čast skazuje; saj tako zahteva ravnopravnost. Učence pa naj to spodbuja, da kakor v družih rečeh, pokažejo tudi v tem popolnoma zrelost; potem smemo upati, da nam bo čedalje lepša prihodnost sijala.

— Na mnoge vprašanja: kaj je s „Torbico“, da že zadnje mesce preteklega šolskega leta ni bilo ne duha ne sluha o nji? odgovorimo, da v svojem času v našem listu z zavzetjem omenjeni dopis v „Gegenwart-i“ ni bil celó — brez preroškega duha: „accidit in puncto, quod non speratur in anno.“ Tisti dijak, ki je šolske vaje v torbico skladal, je bil — zakaj? ne vemo prav — iz ljubljanske gimnazije izločen, in tako je tudi zaspala „torbica“. Ali bo spet od smrti vstala, ne vemo. Mogoče je, ako visoko ministerstvo, kamor se je, kolikor slišimo, žlahta dijakova pritožila, po natančni preiskavi s to izključbo to stori, kar je sl. deželna vlada storila s predlogom učiteljstva zastran vesoljne izključbe iz vseh avstrijskih gimnazij, katero je ovrгла.

— Žalostna novica je danes došla „Novicam“, da visokočastita gospá grajšakinja Amalija Greselnova, rojena Baragova, je po dolgi bolezni v 68. letu svoje starosti, 10. dne t. m. umrla. Iskreno domoljubje je zraven družih čednosti do zadnjega diha navdajalo blago gospó, ki je vseskozi bila podpornica domačega slovstva. Ko je še redko bilo, da so gospé in gospodičnje prebirale slovenske časnike in knjige, je že ona zavedla se, da je Slovenka; leta 1843 že nahajamo njeno ime med čitatelji „Novic“. Lahka ji zemljica!

— (Pobérki iz raznih časnikov.) „Triesterca“ omenjuje tiste nerednosti, ki se je zgodila unidan v gostivnici „na zelenem hribu“ zunaj mesta, ko je neki oficir godbo domačih pesem zabraniti hotel vojaški muziki našega polka, ki so si jo najeli naši dijaki v slovo po dovršeni celi gimnazii in so z veseljem klicom, pa prav spodobno in častito, pozdravljali narodne glase. Zato je bil pa tudi le eu glas

vseh družih pričujočih gostov, da se nikakoršnega nereda niso ukričili in da so le svojo pravico terjali, ko so zahtevali, da muzika ostane in gode po dovoljenem programu, za kar so jo plačali. Ker bo dostojna oblast razsodila to dogodbo, pri kateri je bil tudi občespoštovan mestjan zlo razžaljen, omenimo mi tu le to, kar za odvrnenje enacih razprtij svetuje „Triest.“ dopisnik, ki pravi: naj povsod pri očitnih godbah veljá kot stanovitno pravilo, da se nobena reč dvakrat ne ponavlja. V tacih okoljshinah, kakor smo zdaj, mislimo, da ta svet ni napačen, kateremu pa mi dostavljamo še to, naj se molčé posluša vsaka tudi narodna stvar in ne jemlje za „posebno milost“, ako ktera koli godba deseterim drugim igram privrže komaj eno domačo in vrh tega še tako, ki jo čivkajo že vsi vrabci po strehah. — Dalje „Triesterca“ vpraša: Kaj je dr. Klun „Novicam“ storil, da ga priporočajo za deželnega poslanca, ter zabavljivo zoper njega sklepa: „oder handelt es sich um einen Januskopf mehr im Landtage?“ Sopet vidimo, da „Triest.“ dopisnik ne razume slovensko. „Novice“ niso še priporočale gosp. dr. Kluna za deželnega poslanca in ga tudi priporočati niso mogle, ker še ne vejo, ali bo kandidiral ali ne; „Novice“ omenivši nekatere lastnosti, ki jim jih nihče podreti ne more, so le povedale, kar so slišale, — morebiti je pa ta novica ravno tako bôsa kakor una, ko so rekle, da „morebiti“ pride dr. Bratkovič za ravnatelja realke v Ljubljano. Vse vendar ne more evangelj biti, kar „Novice“ pišejo, ali vsaj prosta pripovedka naj se ne jemlje že za pribito dogodbo. Dovolite nam vsaj katero po navadni časnikarski šegi reči! Zabavljico „Januskopfovo“ pa pripuščamo gospod dr. Klun-u samemu, da dopisuna „Triest.“ popraša: kako in kaj? — „Presse“ se je tudi iz Celja raztogotila nad „Novicami“ (glejte: zmiraj le „Novice“ in povsod le „Novice!“ — če bi „Novic“ ne bilo, bi ne bilo nobenih „Originalcorrespondencij“ iz slovenskih krajev), da so napak povedale, zakaj ni letos ondi bilo slovenskega govora pri delitvi daril. Naj nam „Presse“ ne zameri, da smo neverni Tomaži, ker nam je dobro znano, da je bil slovenski govor že narejen in odločen za slovesen sklep letošnjega šolskega leta, pa je — nenadoma po Savini splaval, ker se je menda zbal, da bi se utegnil kot demonstrant zameriti komu. — Ker smo že na Štajarskem, ne moremo prezreti dopisa iz Gradca v „Donau-Zeitg.“, kateri med drugim z veliko hvalo (zoper katero nič ne ugovarjamo, ker spisa nismo brali) povzdiguje modroslovni sostavek gosp. prof. Lindner-a „o resnici“, potem pa praša: „ali bi kaj takega bilo mogoče spisati v slovenskem jeziku?“ Prečudno je to vprašanje dopisunovo, ker na koncu svojega spisa slovenski jezik sam visoko stavi nad nemškega, rekoč: „da Slovencom, ki po materi svojji že jezik slovenski znajo, je čez in čez dosti, da se ga za višo izomiko v gimnazii učijo le po 2 ali 3 ure na teden.“ Modri Nathan v „D. Z.“ pač nič ni mislil, da si bo v teh vrsticah sam sebi tako zaušnico dal! Če se nemški učenec mora nemški jezik trikrat več učiti kakor slovenski učenec svojega, da se ga „in der höheren Ausbildung“ nauči, mora slovenski jezik že iz mladih nog tako omikan biti, da mu je viša olika le igrača in igrača potem tudi vsako še tako učeno pisanje! Zdrave logike res ne smeš iskati pri naših dopisunih.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Poslanci državnega zbora so se razšli in se snidejo spet 15. dne prihodnjega mesca, kateri dan bojo začeli postaviti prevdarjati za prenarredbo zemljišnega katastra. — Zbornica gospôska je še tukaj.

— Po poslednjem bankinem naznanilu je bilo za 442 milijonov in 727.753 gold. bankovcov med ljudstvom, banka ima le za 99 milijonov in 122.648 gold. gotovega srebra.

— Viša deželna sodnija je v vsem potrdila sodbo prve stopnje zoper vrednike: gospoda dr. Keipp-a, dr. Tkalac-a, žl. Delpiny-a, Fridman-a, Eurich-a in Ott-a.

— „Ost und West“ je v svojem predposlednjem listu sprožil lepo misel, naj po izgledu nemških, francozkih in angležkih učenih mož tudi učeni Slovani vsako leto napravljajo tu ali tam znanstveni zbor in s tem začnejo prihodnje leto na čast tisočletnici, ko sta Ciril in Metod Slovanom prižgala luč kristjanstva.

— Gosp. Hassa je dobil dovoljenje, da bo avstrijsko blago, katero pride iz londonske razstave nazaj, 15. oktobra razstavil na Dunaji v Dianini dvorani na ogled.

Iz Trsta. Cesarski ukaz od 4. t. m. zapoveduje, da se ima sedanji mestni odbor razpustiti in o 4 tednih nova volitev odbornikov biti.

Hrvaško. Pismo, s katerim so preuzvišeni škof Štrossmajer predsednici gospejnega odbora za podporo Črnogorcov, gospej Ljudmili Dutkovičevi v Zagreb poslali v „Novicah“ že omenjenih 100 cekinov, se glasi tako-le: „Blagorodna gospá! Naši hrcegovski in črnogorski junaki prelivajo kri svojo za najsvetejšo stvar na tem svetu — za vero in svobodo svojo. Grozni oni vihár, kateri danes Črnigori — gnezdo sokolov — tako strašno pretí, pretil je nekdanjemu kršanstvu in celi zapadni omiki, ktera se iz kršanstva snuje. V starih časih je sloga kršanskih vladarjev se stavila v bran ljutemu napadajanju. Beligrad in Pešta sklonila sta svoj vrat pod tuji jarm; al Dunaj osvobodí Sobiesky in Zagreb junaska roka naših preddedov. Ako bi se to ne bilo zgodilo, Bog vé, kakovo bi bilo sedaj obličje zapadnih dežel evropejskih. Danas je drugače. Danas žalibog! ljubezni in slogi na svetu ni sledú ne tirú; ljudje in narodi so umehkuženi, oslabeledi, obnemogli. Tista omika, ktera se oholo šopiri po gostivnicah in javnih ulicah, kavo in tabak srče, ne mara kar nič za križ in sveto vero. Sopet druga omika z očali na nosi cení nekršene za bolj omikane in podpore bolj vredne od kršanskih Slovanov, češ, da ti so neumni in sirovi; al ona pozabi, kaj bi bilo ž njo, ako bi ne bili krvavi slavjanski boji sence deleč okrog metali, pod katero je lahko bilo se širiti, razvijati in modre bukve pisati. Strašno oslepljenje je, zagovarjati in podpirati trinoga in krvavega sovražnika, kateri ključé za ječo nosi in verige kuje. Zgodovina se bo kadaj čudila in zavzela, da so bili zbori slavni, kateri so se o marsičem pogovarjali, kateri so z željami in besedami dalječ segali, al o najvažnejim dogodku niso zinili ne besedice. Oj! kako presejana modrost, oj! kakošen komentar lepe bratske vzajemnosti in ravnopravnosti! Al naj si bodi kakor kolj, pravična kri bo prišla gotovo do srca Božjega in ga ganila k usmiljenju do naroda, kateri že toliko stoletij za svoje svetine toliko trpi. V srcu Božjem vsem narodom eno je mesto in enako pravo do milosti in usmiljenosti njegove. Nam Hrvatom nikdo ne zameri, da skelečo bolečino starih svojih ran še današnji dan čutimo, da se žalimo in tožimo, da smo brez svoje krivice razcepljeni in oslabeledi, da nam vest in duša pripustiti ne more gledati, kako naše brate koljejo in ubijajo. Nam Hrvatom noben pošten človek ne zameri, da brata in prijatla v boju in nesreči, kadar več ne more drugači biti, saj z vročo željo spremljamo, naj mu Bog pomaga, da ga enkrat za vselej osvobodí sovražnikov njegovih; mi Hrvatje bi bili res Kain ali neusmiljena zvir, ako bi tudi mi memo ranjega brata nečimerni šli, ko nas vse, kar je kršenemu človeku sveto, opominja, naj smo mu Samaritani, da mu z vinom in oljem rane izperamo in da ga po mogočosti upokojimo in rešimo. Vam, mila gospá, bo slava na veke, da ste se delu tako dičnemu na čelo postavili. Hvalim Boga, da me je blagoslovil, in pošljem stradajočim bratom v Hrcegovini in Črnigori 100 cekinov v zlatu. — V Djakovu 26. julija 1862.“

Ogersko. Še zmiraj se sučemo v starem kolobaru; le to je novo, da nam vsaki dan prinese kak načrt za spravo in porazumljenje med vlado in deželo; pri vsem tem pa vendar ne pridemo ne za stopnjo naprej. — Vladni časnik „Sürgöny“ je razglasil te dni lastnoročno pisimce, ki so ga ogrskemu dvornemu kancelarju grofu Forgaču Njih Veličanstvo iz Laksenburga 27. dne p. m. pisali o narodnih zadevah. Tako-le se glasi cesarjevo pismo: „Resna volja me je, da ravnopravnost vseh Mojih narodov resnica postane pa tudi vsem narodom, ki prebivajo v Moji ogrski deželi. Zato velevam dvorni kancelii, naj po dogovoru z deželnim poglavarjem ogrskim mi izroči osnovo postave, ktera jasno in natanko odločuje pravice, ktere zadevajo narodni razvitek in razvitek zastran jezikov tistih narodov na Ogrskem, kateri niso Magjari.“

Laško. Čedalje večé gibanje je na Laškem, in sicer tako, da zdaj in zdaj bo Garibaldi sprožil novo prekucijo. Pa kje? nobeden prav ne vé, vsak pa misli, da meri na Rim. Ker mu so kralj sardinski, vlada sardinska in cesar Napoleon hudo grajali presilno tiranje njegovo (ali resno ali le na videz? se bo še le pozneje pokazalo), je te dni v Rocci Palnubi nek tako-le srdito govoril: Kakor je zdaj, ne more dalje več ostati. Ker mi vlada zavera pot v Rim, bom se vzdignil zoper njo in zoper Francoze, ki branijo papeža. Rim mora naš biti po vsaki ceni. Rim ali pa smrt! Če mi obvelja moja, toliko bolje; — če ne, bom pokončal Laško, ktero sem sam naredil. — Da se po vsem tem bojo začele nove homatije na Laškem, je očitno. Zato menda iz toplíc hití vojskovodja avstrijski Benedek na Laško nazaj.

Švicarsko. Iz Ciriha 4. avg. Košut je zdaj tukaj.

Črnogora. Poslednji čas ni bila sreča mila Črnogorcom, čeravno se bojujejo kakor oroslani, ker komaj 20.000 junakom črnogorskim nasproti stoji dvojna turška vojska od več kot 80.000 vojakov, „Srbobran“ v dopisu iz Črnogore toži, da jim Srbi, sami domá zapleteni v brambo zoper Turka, ne morejo priti na pomoč. — V takih okoljščinah ni nemogoče, da novica iz Trebinja od 9. t. m. je resnična, ktera pravi, da sta Omer paša in knez črnogorski ustavila za 4 tedne vojsko, od ktereга pomirja vojskovodja črnogorski Mirko še pred enim tednom ni hotel nič slišati.

Turško. Iz Carigrada. Že več séj je bilo zastran srbskih zadev. Vlada turška še zmiraj misli, da cela Evropa ali saj kristjani turški so samo zavoljo nje na svetu; zato so ji zlo zoperni ti zbori, pri katerih se velike vlade evropejske vtikujejo v homatije srbske. Ali paša je rekel v prvi seji, da vlada turška ne za las ne odstopi od tega, da Srbija mora neutegoma orožje z rok položiti, sicer bo sultan po svoji volji vse druge strune napel zoper rajo (kristjane); tudi veliki vezir je to trdil, pa še pristavil, da Turki se nikdar nikoli ne bojo umaknili iz trdnjav podonavskih. Angležki in avstrijski poročnik sta v vsem potegnili s turškimi ministri, — pruski konsul je molčal, — le ruski je oistro govoril zoper turške zahteve, francozki in laški pa sta mu pomagala. Ker angležki in avstrijski poročnik nedotakljivost turškega vladarstva zagovarjata, poblastenci vseh družih vlad pa hočejo, da naj razprave teh konferencij se razširijo tudi čez Črnogoro, Bulgarijo in vse kristjane na Turškem, je pač očitno, da pri tacih navskrižmislih ne bo pravega kruha iz take moke.

Listnica vredništva. Ker se nam je za današnji list toliko dopisov nabralo, da nismo mogli vsem kaj, prosimo za potrpljenje.

Kursi na Dunaji 12. avgusta.

5% metaliki 69 fl. 85 kr.

Ažijo srebra 28 fl. 50 kr.

Narodno posojilo 82 fl. 10 kr.

Cekini 6 fl. 20 kr.